Idealism – inte bara i juletid...

Så här i juletid är det sannolikt fler än vanligt som ägnar en särskild tanke åt hjälpbehövande, såväl här hemma som i världen. Det är ett faktum som även många ideella organisationer insett och gärna drar fördel av. Inget ont i det, så länge idealismen är genuin – en penninggåva och ett gott samvete kan mycket väl gå hand i hand.

Dessbättre finns det därtill också många bland oss som har ett mera långsiktigt åtagande i ideella sammanhang och i de organisationer som driver dylika frågor. Många läkare har gjort värdefulla insatser inom internationellt välkända organisationer som Röda korset, Rädda barnen, missionsverksamhet etc.

Men inom läkarkåren finns dessutom en rad ideella sammanslutningar som tar till vara just *läkares* speciella kunskaper, intressen och behov av engagemang i olika slag av frågor – och grundade just av läkare. Det handlar på så vis om ett värdefullt komplement till de större, etablerade hjälporganisationernas arbete.

Inriktningarna är av väldigt olika slag – alltifrån traditionellt internationellt hjälparbete till insatser för folkhälsa eller värn av mänskliga rättigheter. Läkartidningen speglar i ett omfattande reportage i detta julnummer dessa läkarorganisationer och det deltagande som tusentals svenska läkare i någon form lägger ner i ideellt arbete.

Det är verkligen vitt skilda verksamheter som skildras i detta reportage:

Läkare utan gränser och *Läkare i världen,* som är medicinskt verksamma och rapporterande vid en mängd krishärdar runt om i världen. Den senare bedriver därtill en mottagning för gömda flyktingar i Sverige!

Läkare mot aids och *Läkare mot tobak,* som på var sitt område angriper allvarliga folkhälsohot – båda med inte oväsentliga framgångar i det svenska samhället.

Läkare för miljön, som fört in miljöaspekten i vården, dels som en faktor som påverkar hälsan, dels i betydelsen av att sjukvården själv måste bedrivas miljövänligt.

Amnestys Hälso- och sjukvårdsgrupp, där läkare tillsammans med annan sjukvårdspersonal kan ge medicinska synpunkter i arbetet mot dödsstraff, tortyr och andra brott mot mänskliga rättigheter.

Läkare mot kärnvapen, som mångfasetterat belyst de medicinska effekterna av kärnvapenkrig med målet att avskaffa kärnvapnen i alla berörda länder.

Vilka är drivkrafterna bakom ett ideellt engagemang i någon av dessa organisationer? Som framgår av reportagen finns det många olika individuella bevekelsegrunder. Dessa skiljer sig naturligen också högst väsentligt åt om man engagerar sig i någon av så väsensskilda föreningar som Läkare utan gränser eller Läkare mot tobak.

Likaså skiljer sig dramatiken i berättelserna från aktörer i kris- och krigsdrabbade miljöer från den som berättas av dem som bedriver ett långsiktigt, intellektuellt, utredande, opinionspåverkande förändringsarbete. Men båda arbetssätten betingas av sina respektive omständigheter och är lika nödvändiga.

Sannolikt finns också stora likheter trots olikheterna. I intervjun med ordföranden för Läkare utan gränser säger hon: »Vi drivs inte av välgörenhet – snarare ilska och passion«. Detta torde nog gälla för många i alla de beskrivna föreningarna!

Det individuella sinnelaget – längtan efter personliga, hårda utmaningar eller en önskan om att även inom vardagens ram göra nytta i ett större sammanhang – spelar säkert in vid valet av ideellt uppdrag. Spektrumet av föreningar som redovisas i reportaget visar att här finns utrymme och möjligheter för alla slags personligheter att finna sin »ideella nisch«.

Dagens hårda arbetstempo och bristande psykiska arbetsmiljö i vårdarbetet hindrar dock säkert många läkare som eljest skulle vilja engagera sig aktivt i ideella verksamheter att göra detta. Är inte detta ännu ett tungt – och likaledes altruistiskt – skäl för att intensifiera hälso- och sjukvårdens arbetsmiljöarbete?

De största föreningarna, såsom Läkare utan gränser och Läkare mot kärnvapen, har likväl tusentals svenska medlemmar som ger sitt »passiva« ekonomiska stöd till verksamheterna. Detta sätt att visa sitt intresse för de aktuella frågorna skall absolut inte underskattas!

Vad som inte heller får underskattas är den betydelse som dessa verksamheter och engagemang har för hela läkarkårens anseende i omvärlden.

Två av organisationerna – Läkare mot kärnvapen (1985) och Läkare utan gränser (1999) – har tilldelats en av världens mest prestigeladdade utmärkelser – Nobels fredspris. Det är inte bara en lysande hedersbetygelse till två föreningsledningar – det är framför allt en hyllning till insatserna från tusentals medlemmar även i Sveriges läkarförbund.

Lika väl som vi brukar erinra om läkares arbete för patientsäkerhet och vårdkvalitet borde vi kanske oftare lyfta fram de ideella läkarorganisationernas insatser för krigsoffer och förföljda, för en god miljö och mot cancerrisker- och aids, och mot kärnvapenkrig.

En riktigt God Jul tillönskas därmed alla Läkartidningens läsare!

Uno Käärik
politisk redaktör, Läkartidningen
uno.kaarik@lakartidningen.se